

AKATALPA

Haziran 2025 - Sayı 306

Aylık Şiir ve Eleştiri Dergisi

ISSN 1305 - 7685

Halim YAZICI

SIFIR ASİT ZEYTİNYAĞININ VURULAN YERLERİ

ada sana gelmezse sen adaya gideceksin
suyun yüzgeciyle göğü kuşanmak için

taş değirmende sıfır asit zeytinyağı
gibi seveceksin sevdiğini

ve bilge zeytin ağacına sarıldığın gibi
sımsıcak sarılacaksın ölenlerine

onların vurulan yerlerine.

Halim ÇİFTÇİ

MARTA DEL REPOSO

Lorca'ya

Marta del Reposo
bekle beni göreceğim
gözlerimin gözlerinde kaldığı
yüreğimin yüreğine ilk değdiği
yerde bekle
yaşasın gül dalında ölü bebeler.

Marta del Reposo
bekle beni döneceğim
alev kızıl saçlarının sıcaklığında
dağların yamacında bekle
yaşasın gül dalında ölü bebeler.

Marta del Reposo
bekle beni döneceğim
unutma, şafağın ilk aydınlığında
hiç öpemediğim dudağının tadında
bekle
yaşasın gül dalında ölü bebeler

Mudanya, 15.05.2025

Sevda ALTINKAYA

O KIZIN SAÇLARI

o kızın saçları rüzgârda hiç savrulmadı
bir zamana tutsaktı, bilinmeyen bir zamana
gün ağarmadı koyu kestane saçlarında ve memlekette
sabahı ardında bırakıp gecenin seyrine daldı

o kız bir yiğidin bakışına sevdalıydı
modern çağdı, yiğidin atı ayaklarından yaralıydı
o saçlar aşkta mahir bir babayiğidin elleriyle taranmadı
kemik tarak darbeleriyle başından aşağı inen eller
onun ipek saçlarını anlamadı

o kızın saçları unutulmuş yas eviydi
her yeni karanlık dünya gününde aynı ağda uyandı

*“ne olurdu yiğidim soldurmayaydın genççağımızda
sevdamızı
bir yoksul kent türküsü gibi arabesk ve ölüm tenli
varoşlarda taşrada başlar ilkin, sönmeyen sigaranın isyan
alevi
saçlarını ki belime inmiş silah
bir kez kuşansan diriltirsin gözlerimdeki solgun ahengi”*

o kızın saçlarında istenmeyen düğünler kuruldu
köklerinden toprağa zehirli yağmurlar savruldu
gözlerinde yaban güvercinlerinin eksilen seyri
gel yiğidim, gel çatlak dudaklarının tuzuyla
kabuk bağlatma iyileşmekten korkan yarama

o kızın saçlarında
ölümünden sonra aşka inanmanın elleri
uzayıp giden tellerinden düşen inciler
yiğidin ölü yurdunda alevlenen özgürlük terleri
o kızın saçlarından başlayacak asıl memleket
kurşundan esirgenen düşmana kanın kaynaması gibi

Ekrem Acar, Gülçin Yağmur Akbulut, Adnan Algın, Sevda Altinkaya, Gülay Altıok, Sevil Avşar, Adil Başoğlu, Burak Bayar, Tahir Musa Ceylan, Ercan Çağırın, Kaan Ramazan Çakalı, Cemile Çakır, Âba Müslim Çelik, Halim Çiftçi, Filiz Kalkışım Çolak, Aslı Dağeri, Ramis Dara, Hasan Efe, Eyüp Ekinci, Barış Erdoğan, Osman Serhat Erkekli, Uğur Güler, Şenol Gürel, Uluay Koçak Güvener, Nihan Işık, Gülsüm Işıldar, Levent Karataş, İlhan Kemal, Eyüp Erhun Köse, Lokman Kurucu, Mustafa Oğuz, Emin Orhan, Esra Özdağ, Turgut Can Özdemir, Ozan Öztepe, Gültekin Tezcan, Şerif Tezgörenler, İbrahim Tığ, Mehmet Akif Tutumlu, Yeprem Türk, Ahmet Uçar, Aydan Yalçın, Halim Yazıcı, Reha Yünlüel.

TARTIŞMA ÜZERİNE 15 AFORİZMA

Mehmet Akif TUTUMLU

1. Tartıştığında dikkat et: Egona mı hizmet ediyorsun, gerçeğe mi?
2. Bir tartışmadan bilgi devşiren var mıdır?
3. Tartışmanın zaferi, muhatabı haksız çıkarmak mıdır?
4. Akıl, zihinlere kazanmış önyargıları, ideolojik kalıpları temizleyebilir mi?
5. Tartışmada sözcükler birer taciz aracı olarak kullanılmaz mı?
6. Tartışma bir yönüyle zehir akıtıcı olsa da bir yönüyle panzehir üretir.
7. Kendini asla çürütme kapasitesi olmayan kişiyle tartışma kadar boş bir iş var mıdırfff?
8. Haklılık tekelinden feragat etmeden tartışmaya katılma.
9. Tartışma, akıldan başlar içgüdülere kadar iner.
10. Varlığı hiçbir hakka dayanmayan varlığın hak tartışmasına tahammül edilir mi?
11. Çıkar eksenli bir tartışmaya katılmak, kafa darbeleriyle beton duvarı yıkmaya çalışmaya benzer.
12. Tartışmada haklı olduğuna inanan taraf neyi kanıtlamış sayılır?
13. Fikir tartışmasında haklı/haksız; doğru/yanlış yargı birimleri geçerli midir?
14. Bir tartışmadan haklı çıkma çabasında benmerkezci çocuk egosunun izleri var mıdır?
15. Tartışma bir yana, fikirlerin gerçekliği kavrama gücünü anlamak için, bunları *tartmak* gerekiyor-onaylamanın ve yadsımanın ötesinde.

Osman Serhat ERKEKLİ

İZLENİMLER

(Yetmişlerdeki “düşünen şiirler”im gibi)

I

Kızgın mart kedisi
Sırtına düşen yaprağı öpüyor

II

Her insanın, her kedinin bir hikâyesi var
Her karıncanın yok

III

Hayvanlar
Doğdukları yeri arar mı

IV

Elim anılarda
Hep ölmüş akrana çarpıyor

V

Gözlerini kapatınca yıldızları görüyor
Hep uyuyor o yüzden

(Mart-Mayıs 2025)

Kaan Ramazan ÇAKALI

7 ŞİİR = 7 AYRILIK – JİSEİ ŞİİRLERİ

Vakitsiz veda

Kırık dalın hüznüdür-
Sonsuz seyahat

Sessiz çukurda-
İsimsiz kelebekler

Kanatsız uçar

Bir yelin kaldı

Bir de öksüz gökyüzün-

Yitik ilkbahar

Bir çift gelincik

Birlikte kayboldular-

Sırrın izinde

Kırlangıçların

Kuşkulu bakışları-

Göç arifesi

Kederli bir ağaç

Gitme diyor yaprağa-

Ama yaz bitti

Parlayan hüزمة

Kusursuz bir sessizlik-

Yeşilin sonu

YİNE Mİ

Bütün şarkılar söylenmişti, bitmişti
Ner'deyse öksüz kalacaktı sevinç
Yetimdi şimdi hem virgül, hem nota
Yine mi ayaklar altındaydı hukuk
Gözümüzün önünde yirtılırdı her sayfa

Vezinle güzelleşirken cümle
İhlamur dallarını kırıyordu rüzgâr
Yakınlar uzaklaştı kederle
Şimdi neşe ağır bir yükü sanki
Yüzsüzlük zafer kazanıyordu
Hızla mahkemeye verdiler hepimizi

Büyük umutlar, heyecanlarla
Şiir olmayı bekliyordu bir dize
Seherde mutluluk vaadiyle
Çiçeğe durduğu yerde ağaçların
Kelimeler yine mi kimliksizdi

Namus yıpranmış bir elbiseydi sadece
Adalet kenarda köşede kalıyordu
İstikbâl kırık kalplere gebe
İstikbâl!
Hani o büyük şüphe

4 Mayıs 2025

Ozan ÖZTEPE

MEMLEKETİMDEN İSYAN MANZARALARI - CVII

TAŞKIŞLA BOYKOTU

Niçin?

Bir kucak dolusu alaca güvercin için
Et yemeyi taklit eden emekçiler için
Akşam pazarını bekleyen emekliler için
Ejderhalı masallardan korkmayan
çocuklar için
Hak için Hukuk için Adalet için
Berkant,

Seçil

Kerem

Özgür

ve tüm sıra arkadaşlarımız için
Etimize saplı dişi sökmek için
Fermanı yırtıp çiğnemek,
vezir vüzeraya çüşüşüşüş demek için
ve o güzel günler için
ve nefes alabilmek için
ve güneşi göğde tutabilmek için
ve şahdamarımıza basan eli çekmek için
ve Denizin yarım bıraktığını bitirmek için

Kaybettiklerimiz için değil
kazanacaklarımız için...

FIRTINANIN DAĞITTIĞI KARTAL YUVASI

Vuu vuu vu, kar dizBoydu
Kavrulanların 36'sı çocuktu
Gözyaşlarımla dokuyorum işbu acıyı
aklıma geldikçe, "su da yanar"

Kanlı bir köpüğü öpüşüm
ihmalimden midir benim
Git git insan yakanlara
çıkıyor adımız yeryüzünde
ikisi bir, biri ilk(i)miş

Asırlık O, şifa çiçekleri üzünçlü
Köroğlu Dağlarında Bolu'nun
yaşasın Doğa ananın bol ışıklı
ıpılık sütü
Ne kaldı? –Rüzgârın dev kanatlarından
sızan, içime gömdüğüm karcıgar ezgi geriye

Gülünün güneşi emzirdiği

Tahir Musa CEYLAN

SULAR

Bazen bir okyanus kıyısında dalgaları dinlemek lazım
birbirine darıldığında arada mesafe bırakarak nasıl kopuyor
ya da çok sevdiklerinde alanı daraltıp daha sıkı nasıl
sarılıyorlar
ölümleri gömülmeleri nasıl oluyor, yine suya mı gömülüyor
ölmüş sular

Susma haklarını kullanır, anlatmaz, kimseye açılmazlar
ne çok susan şey var, su dolu gökler
deli deli akan ırmaklar, koca koca okyanuslar
o kadar kocaman olup o kadar anlatmamak
suların hepsi, haşlansa cezvede, kaynasa midede
ses etmez yumuşak başlı ihlamurlar

Okyanusların huzuru var, üst üste incinmeden kayarlar
nasıl huzur, hep kendi huzurunda olmakla mümkünse
o huzura çıkmak için kendini ıssız yapana kadar boşalt
sular boşluğa dolar ve ne kadar yağmur yağsa da
denizler taşmaz, istediğin kadar azalt kurumaz ya hani
varsa içinde insanın deli bir mefkûre
dolduğu suyla aşmalı aşabildiği kadar bendini
olmak için dingin huyuyla asude

Dolu, kar ve buz suya itaat ederek yaşar,
insan gibi her şey suda boğulur sudan doğar
denizlerin savaşına dereyle dalmadıkça
sudan olan huyuyla insanın
eriyip gitse de yaşamı olmaz beyhude

ŞİİRDE UZLAŞI YOK!

Lokman KURUCU

Son kaç yıldır sohbetlerde, söyleşilerde, yazılarda çok sık kullanılmaya başlandı:

“Şiirde uzlaşa var”.

Kulağa ilk başta çok tatlı, çok makul bir tespit gibi geliyor; şairlerin artık poetik ya da politik ayrışmalar yaşamadığı, ortak bir dil ya da anlayışta buluştukları cıncık gibi bir ortam!

Bu ifadenin arka planında yalnızca bir tespit değil, aynı zamanda bir yönlendirme, hatta bir dayatma olduğunu görebilir görmeyen. Çünkü bu “uzlaşa” hali kendi kendine oluşmuş -oluşacak doğal bir şey değil. Aksine sistemli bir şekilde oturtulmaya çalışılan bir durum. Yani çok açık olmamakla birlikte bir müdahale var!

Bu müdahale etkinlikler, holding yayınevleri, medya mecraları, belediye destekli festivaller ve benzeri sponsorlu organizasyonlar üzerinden sistemli bir şekilde yürütülüyor. Özellikle son 5-10 yıldır, birtakım “sol” görünümüne sahip kişiler, yayınevleri, gazeteler, web platformları vb. eliyle şiire dair kurulmaya çalışılan bu “normalleşme” yalnızca estetik meseleleri de kapsamıyor üstelik.

AKP dönemiyle birlikte yaşanan sınıfsal kırılmalar, sıçramalar, sermayenin el değiştirmesi, okur profilindeki değişme, genişleme, şiir dünyasında da kendini gösterdi haliyle. Yükselen yeni orta sınıf şiirde çamura, boka, sperme yatmayan, kirlenmeyen, kutsala sataşmayan, suça bulaşmayan estetik konforunu arıyor artık. Bu açıdan politik ve poetik olarak rahatsız eden, sorular soran, zorlayan sesler sistemli bir şekilde giderek daha fazla bastırılmaya çalışılıyor.

Bazıları susuyor, susmayanlar “yokmuş gibi” davranılarak sessizliğe itilmek, motivasyonları ellerinden alınmak isteniyor. ..Çünkü şiirin “korkunç çocukları” artık fazla geliyor bu “sol” görünümüne, şiirin “suçsuz” kişi ve oluşumlarına. Maddi çıkarları ve kariyer hesapları bakımından fazla “yaramaz”, fazla “öngörülemez”, fazla “serseri”, fazla “piç” !

Onlara lazım olan, şiirin düzenli, terbiyeli, kendi mecralarında tanıtımı yapılabilir hali. Onlara lazım olan; organize ettikleri sponsorlu etkinliklerde, belediye salonlarında, fuarlarda “seçkin” buluşmalarda yüzlerini kara çıkartmayacak, utandırmayacak, şiiri ortalama, kendisi ortalama, ortama uygun kardeşler ve de kızkardeşler!

Tam da bu yüzden demiştim; “mını yerim faşizm!” Anladılar mı? Hayır! “ayh, çok cinsiyetçi” deyip...

“Şiirde uzlaşa var” diyen bir başka grup ise, aslında hiçbir zaman çatışmaya girmemiş, hiçbir zaman derdi olmamış, hiçbir zaman şiiri bir direnç alanı olarak görmemiş olan kişiler. Hayatla, sokakla, kimlikle, sınıfla bağı olmayan bir şiir anlayışındaki bu yazıcılar için “uzlaşa” zaten şiirin doğasında var! . . Yani steril, yani nötr, yani sokağın tozunu, bokunu yutmamış, ötekinin acısına dokunmamış, yani bedenini bir işinin önüne yatırmamış bu kişiler nasıl görebilir ki KÇP’nin 100 kitaplık dip serisini? Böyle kişiler ne anlayacak “AYOL” (LGBTİ +) dizisinden, GRUNGE’dan, GHETTO’dan? Ne anlayacak OKB56’dan?

Bu kişiler ne anlayacak bu saydığım seri ve oluşumlara dahil olmayan bizden de “delilerin” yazdıklarından!

Bu “uzlaşa” söyleminin asıl hedefi tam olarak “rahatsız edici” olanı kenara itmek. Farklı olana yer açmak değil, farklı olanı sessizleştirmek. Bu sessizlik, iktidar tarafından baskılayarak, bunlar tarafından yokmuş gibi davranılarak kurulmaya çalışılıyor. Yani ki sansür artık sadece devlet eliyle değil, duymazlıktan, görmezlikten gelme biçiminde ilerliyor.

Levent KARATAŞ

ÇAPRAZ

gökyüzüne yeryüzüne
tanrıların öfkesine
linç güdüsüne,
cinayet dürtüsüne
yığınların çürümesine
doğanın hizmetine

iyiye kötüye
iyinin ötesine
kötünün hilesine,
çirkine güzele
çirkinin sevgisine
güzelin esinine...

Ağustos 2024
Beşiktaş-Acıbadem.

Nihan IŞIKER

BİR SIR

Kimi zaman sözler kurşun olur
Öldürmez ama yaşatmaz da
Kimi zaman suskunluk koca bir mezar
İçine düşen çıkamaz da...

Peki başarılı olunuyor mu? Hayır! O kadar kolay değil!

Şiirin korkunç çocukları bildiğini yazmaya, bildiği gibi üretmeye devam ediyor. ...

Bunların “uzlaşa” içinde şekillendirmeye çalıştıkları gerçek, onları gün geçtikçe kendi içlerine kapatıyor, daraltıyor. . Farkındalar mı bilmem ama kendi etraflarında dönüp dolaşıyorlar. Ve korkuyorlar... Çünkü dışarıda bambaşka bir damar var: gürültülü, kırılğan, çoğul, öfkeli, gerçek queer, gerçek kolektif, gerçek sınıfsal, gerçek feminist, yer yer örgütsüz ama dayanışmalı, kurlsız ama tutarlı.

Onlar da görüyorlar ki bugün şiirin çekileceği “güvenli” bir alan kalmadı. Çünkü sanat artık güvenli alanlarda var olamıyor... Görüyorlar...

Şiir... yani genel olarak yaşam artık kendini korumakla değil, risk almakla anlam kazanıyor. Dolayısıyla bu uzlaşa halleri sürdürülebilir değil. Sadece zaman kazandırıyor, o kadar.

Gerisi yine bildik hikâye;
Çatışmadan çıkış yok!
Geçmiş olsun.

SIR DERYA BOYLARINDA

ötede duranları beriledimdi kendime:
kuytadaki bir çiçeği, ıskalanmış bir şiiri,
varlık'tan iyidir yokluk diyeni, güller
içinde ayıkotunu, oyundan atılmış bir çocuğu,
taşralı bir şairi, sunulanın dışında kalanı...

yalansızdır sözlerim! şahidim, ülgen tengri!

sözlerim ıssık göl duruluğu ya da ötüken nehri!
içimden geldiği gibi dümdüz söyledimdi eskiden beri
yeni zamanlarda da söylerimdi, örnek aldımı şahî tigin'i?

oyundan atılmışı, ötekileştirilmiş, yoldaş bildimdi
kendime:
koca dünyanın hiçbir atlasına sığdırılmayanları
sır derya boylarında yaşama sır üfleyen alp er tunga'ı

bakşinin duası, göklere yükselen duman akışı,
gözlerinde yorulmuş bakışı! çekmişimdi yanıma
bakış kuşanmışımı görmek için atalarımın ruhunu
ey soylu şaman! sen tamamlı sustuklarını

kan yaptıydı kut dağında içtiğim kısırak sütü kımızı
söyle nasıl da kıvrandımdı kırmızı bir düşün peşinde
kıvanmak için cümle karındaşlarım ile birlikte

dışlananı, dışarıda tutulanı, karda kışta kalanı
unutulmuş klanı, ah kavminden kovulanı
içtenliğe, ta içeriye, sevgi odalarına çağırdımdı!

Ash DAĞERİ**SUNAK***

G'ye

solgun mevsim
uyudu mu dersin karanfil
eksik bir yanım

hep nöbeti onunki
boş oda
hep rutubet
kahrederdi sabaha çıkmak
onu yaşamak tuttu

insan istese
öldürebilir kendini sonsuzluğa
ama gitmelidir
o uzak şehre
tırnaklarını yiye çocukta
bulmalıdır telaşı
deryadaki balıkta

solgun mevsim

çevir şu yaprağı

* Vaktinden önce yazılmış bir ağıttır.

SIRRI SÜREYYA ÖNDER'E...

(Bu şiiri yazarken öğrendim öldüğünü... 3 Mayıs 2025... Bu
şiiri okusaydı, severdi diye düşünüyorum ve bu nedenle ona
armağan ediyorum...)

I
zan bürümüş gözlerimizi
toy binicileriyiz
akdeniz'e uzanan bu kırsağın
gizlemeyi iyi öğretmişler
benzimizin rengini

sonra uzamış sakallarımız
dolanmış gövdemize
şahlandıkça kısırak
geç tanışmışız
hayaletlerimizle

II
kaç binici gördü
bu sağrılar
bunca bin yıl
bu yeleler sağır mı sandın
bulaştırırlar mı hiç
hayaletleri kendilerine

III
ne hissetmiştir kısırak
kim bilir
ilk gördüğünde bir sirki

telaşla kurduk
her seferinde
her birimiz çadırı
her acemi binici gibi
ciddiydi işimiz
ecelimiz vardı
ondandı acelemiz

IV
tek tek seçmiştik
her seferinde
her birimiz atları
avenelerimiz erkete

yeleleri yoktu
tekinin bile
özenle tıraş ettirmiştik
hepsini

V
yine kabardı yelelerim
nefesi bu
aygırlarla
kız kardeşlerimin
kalçalarımda
hissediyorum toynakları
burnumda baharı

Barış ERDOĞAN

Babam bana çocukken bir mızıka almıştı. Ama benim bir şarkım yoktu.

Babam, her şeyini kaybedendi; bense hiçbir şeyi olmayandım.

Babam bizim bilgemiz; köyün Dede Korkut'u. Bilgelik yaşla gelen bir ünvan olunca gençliği dağ bayır seyran ederek geçmiş. Keşke yirmisinde ağzına çakıl taşı doldurup gönül kırıcı kelam etmeseymiş. Fransızlar boşuna, "Gençlik bilebilse, yaşlılık yapabilse" demiyor? İlk evliliğinden çocuğu olmayınca Dresden nüshasındaki gibi üvey annemize iç kavurucu sözler söylemeye başlamış: "Senden midür benden midür, Tengri teala bize bir batman oğul vermez nedendür?"

Büyük oğluma İtalya ziyaretinde iki elin kanda da olsa Vatikan'ın kütüphanesine git, Dede Korkut'un Vatikan nüshasındaki bu acı söyleyiş hangi kılığa girmiş, haberdar et, dedim. Çalmış Vatikan'ın kapısını, daha acı söyleyişi kopya edip göndermiş: "Eyle olsa benden midür senden midür, Tanrı bize bir yetmen oğul vermez nedür? dedi. Gazabıla hatunına söyler."

Hakikatte tam böyle bir şey olmasa da ilk annem, gönüllü olarak kalkıp dayısının kızını alıp gelmiş, bir batman oğlun olsun, demiş babama. Olmuş da. Osmanlı hanedanındaki kardeş katli geleneği sürseydi bu yazının sahibi çoktan topraktaydı.

Babam, bilgem, doğrucu Davut'um benim. Sözü nü yağurmadan kulaklara serpi vermeyen adam... Her tatsız aza tuz taşımayan bu adamın konuşmadığı zamanlarda ağzının açık halde düşüncelere dalıp gitmesine bir anlam veremezdik. Bilirdik ki bir şeyler söylemeyi sürdürüyordur. Asıl söyledikleri, sanırım konuşmadığı bu zamanlarda uçup gidenler. Annemse çocuklarına göre sezgici. Sanki Bergsoncu. Bergson'dan iki cümle okusam, "Benden önce mi hayat sürmüş bu adam?" derdi. Filozofluğu sezgiselden öteye gitmedi. Fındık fıstık yerine daha çok bilgece atasözleri gevelerdi. Ağzına hakim, çok şeyi görmezden gelen, ancak özel hayatımıza burnunu sokmaktan geri kalmayan kadının sık sık tekrar ettiği bir atasözü vardı, hep aklımda: "Ağzım büyükse büzerim, gözüm büyükse süzerim."

Omurgası eğrilmemiş baba yoktur.

Bizim Dede Korkut çocukluğumuzda kasr yaptırmıştı. Yazları bu kasrın damında uyurduk. Bizi, gökyüzüne bulaşmayın, alıp götürür, diye uyarırdı. İnanırdık. Hayalleri geniş bir adamdı. Sonra annem gelir, uyarının dozunu artırır: Yorganınızı çekip uyuyun, yıldızları saymaya kalkmayın. Hayalleri onun gerçekleriydi. Küçük kardeşim, ben gökyüzüne bir gözüm kapalı bakacağım, derdi. İnanmış görünürdüm. Hayallerini çoğu zaman saklardı. Ben bir kez bile uzun uzun gökyüzüne bakacağım demedim. Yorganı başıma çekince gökyüzünü görebileceğimi hayal ettim. Birkaç denemem sonrası bu gerçekleşti.

İnsanın hayali geniş olabilir. Çöldeki serabına kanar, aşılmaz dağların ardındaki ömründe bir kez olsun serap görmek, dağların bir gün eriyeceği hayaliyle ömrünü tamamlar. Zindandakinin hayali ise sınırsızdır. Hayaller sınırlandıkça gerçekleşme ihtimali daralır. Düşünsenize ömrü uçmakla geçen bir turnayı, ne hayal eder? Çocuklar tek hayalle akşamı eder, mutluluk dudağının bir kıyısından tereyağı gibi sızar. Hayallerinizi budayın, olmadı söndürün.

AĞAÇ VE GÖLGESİ

Sonsuzluğu ölçecek gücüm yok
ama o adımlarımı ölçüyor
ve beni bir zerreye indiriyor.

Ben ise evreni sarsacak düşler emzirmiştim,
isyan türküsü demiştim ayak seslerime.
Kendimi başkaldıran bir ağaç sanmışım,
meğerse gölgesiymişim.

18 Nisan 2025

Tanrı'nın gezintiye çıktığı vakitlerde tahtına bir adam oturur: babam.

Bir gün, çitimi aşmayacaksın, dedi komşu komşusuna. Komşusu bir daha onun çitini aşmadı. O gün ilk yasak başladı. Bir gün, sadece benim putuma tapacaksınız, dedi bir firavun. Herkes kurbanlar adadı firavunun putuna. O gün neyin yasaklandığı soru işareti bıraktı zihinlerde. Bir gün küçük bir çocuk, babasına: "Rüyamda özgürce düşünüp haykırabilir miyim baba?" dedi. Babası, gözyaşlarını içine akıtarak, düşlerimize girerler oğul, n'olur özgürlükten söz edip haykırma, diye yalvardı. O gün düşünmenin ve özgürce haykıranın su içmek gibi bir ihtiyaç olduğu anlaşılsa da anlaşılmadı. Bir gün zalim bir şah, bütün kitaplardan yasak olarak nitelenen eylemlerin yasak olmadığına, yasak olmayan eylemlerin de yasak olduğuna hükmedilsin, dedi. O gün zalim ve mazlum çatışması başladı. Zulmedenler ödüllendirildi, mazlumlar için soğuk hapisaneler yükseldi. Bir gün gördüğünü, duyduğunu dile getirmenin yasak olduğu fermanı çıkartıldı; onlarca vatandaşın gözüne mil çektiler, kulağına kurşun döktürüldü. Kentin orta yerinde bir yasak kulesi inşa ettirildi. O günün hangi gün olduğu kayıtlardan çıkarıldı. Bir gün Süleyman'a, "Efendim, derviş kıyafetli bir adam bir kuşa yanaşıp kanadını kırdı." dediler. Süleyman, "Kuşu getirin bana." dedi. Süleyman doğru olanı yaptı, o adama derviş kıyafetini yasakladı. Bugün, "Özgürlüğün geldiği gün/ O gün ölmek yasak!" dediği duyuldu Cemal Süreya'nın. Yasaklar yasaklandı. Ve herkes dirildi.

Ben bilmem, babam hatırlar.

Çocukluğumun kırıntılarıyla doyuyorum. Tarlamızın ortasından geçen telefon tellerinin türküsünü yıllarca dinlettiler de içinden geçen sesin nereye gittiğini söylemediler. Fark etmediler demek ki. Biz 1876 yılında meşrutiyet rejimi gelsin mi gelmesin mi diye uğraşırken Graham Bell telefonla ilk konuşmayı gerçekleştirdi. İyi ki Osmanlıda telefon icadına kalkışan olmamış. Şeyhülislâm bir fetvayla icat çıkarmanın sürgüne gönderilmesi için çaba sarf ederdi. Rasathanesi yerle bir edilen Takiyuddin Mehmet'in başına gelenleri biliyoruz. Neyin farkına varamadık? Vardığımız halde engellendik mi? Oğlu babasının ününün nereden geldiğini sorunca baba Einstein şöyle cevaplar: "Kör bir böcek eğri bir dal üzerinde yürürken, gittiği yolun eğri olduğunun farkına varmaz. Ben, böceğin fark etmediği şeyi şans eseri fark ettim."

Şans eseri... Hayat herkese o şansı vermeyebilir.

KENDİME ÖĞÜT

iki ters üç düz
yandan beş ilmek haroşe dedim
öremedim bu kez, nedense
çokça söktüm

değil midir yaşamak
örüle söküle
duruyor orada işte
kalp aynasını kırdığın yerde

madem ki kırıldı ayna
sür mermiyi namluya
uyandır semenderi
o hiç tanışmadığın seni yakala

bakarsan göz kırpmı
dilsiz bir evin anahtar deliğine
içerideki kendine
ve diğer ölülere

çalmadığın kapısı varsa evin
açmadığın penceresi
anıları unufak etmez mi
arsız çekiç darbeleri?

sen yine de serçeli bir çınar ol
ve bağışla kendini
evir çevir ütüle
şu kırışık kalbini...

Turgut Can ÖZDEMİR

SONE IV

Nöbetçiler uykusuz, çiziliyor sınırlar,
Az daha durursanız gündüz düşü görülür.
Yegâne görevdir bu; tutulacaktır surlar,
Haşa! Düşerse şehir, bilinmez kim gömülür.

Dağılıp çözülünce tarihin muğlak cemi,
Yeniden doğurunca antik Mezopotamya,
Değişince yıldızlar ve sıcak göğün rengi
Titreyecek yerinde: Hanya ve Patagonya.

Varlığın yeri sıvı; belli bir vücudu yok.
Kökler nasıl düğümlü, düğüm nasıl büyükçe...
İnsan sebep kayboluş, yerin buna karnı tok.
Her şeyi yutup fakat, püskürtecek erince.

Gün ağarıyor ve son nöbetçi hâlâ ayık.
Yola çoktan çıkmıştır yokluğa giden kayık.

EŞİK

çoktandır dilimin ucunda bir kafes
yutkundukça boğazımda kuş ölüleri
hep birilerine aynı şeyleri anlatmak kuyusunda ömür
hep birilerine aynı şeyleri
gündüzlerimi taşımazken gece aldığım nefes

çoktandır kalbimin ortasında bir delik
kapandıkça daha az bakıyorum dünyaya
her sabah önümden geçiyorum, alnımda aynı çizik
iyileşmek dünyaya biraz,
az bakmakmış aslında

yüzümde bir şehrin köprüleri yıkılıyor bırak
yıkılsın, ki üstünden geçmişlerdi hep
başka yüzlere varabilmek için

zamanın evlerine benziyoruz
odalar perdelerini seviyor en çok, kapılar sürgülerini
en çok da kuytularına isim arıyor insan
her kale kendi surlarına yaslıyor
zaptedilmiş gövdesini

Şerif TEZGÖRENLER

SAÇLARIN HASRET SELANİĞİ

Ben akşam dediğimde
Sen gün ışığı çıkarıyorsun
Dişlerinin arasından
Saniyeler oradan oraya koşturuyorlar
Kırmızı başlıklı kız duruşun
Tövbesi yok günahımızın
Saçların hasret selanîği
Gülüşüyor rumelili kızlar
Durmuyor ağzındaki iştah
Ellerin ki pamuk şeker
Avuçlarını tutabildiği lavanta.
Burnunu kırıyor
Burnunu kırıyorsun ki melisa
Ki yatağı kıskanır tacın
El sürdürmez kaynağın rum güzeli
Kuru otlar yuvarlandığımız halı
Bir sahnenin son perdesi gibi
Çözülüşü ipek tenin kollarımda
Saniyeler oradan oraya koşturuyorlar
Gülüşüyor parmak uçların
Duruşun kırmızı başlıklı kız
Gülüşün rumeli
Gurbet hasret ve araf bir arada
Kımıldıyor göğüslerin
Bir damla suda de ki nilüfer
Bir sahnenin son perdesi gibi
Çözülüşü teninin kollarımda
Saniyeler oradan oraya koşturuyorlar
Kırmızı başlıklı kız duruşun

ŞİİRDEKİ MAKROFAJEN ETKİ

Hasan EFE

Geçen sayıdaki *Akatalpa* (Mayıs 2025) yazısında,
“...şiirin varlık ve yokluğu kendi arenasında belirlenir.
Bu nasıl olur?

Makrofajik bir yaklaşımla.” diyerek şiire kendi alanında yol alması için farklı bir disiplinle (coğrafya) baktık.

Buradan bir kuleye çıkıp olan biteni yukarıdan izlersek *bakış açımız* genişler. Yazılanın *şiir*, *şiirsel ürün* veya *şiir gibi* olup olmadığını **görüyoruz**.

Şiirle ilgilseysek şiiri ve şiirsel ürünü **fark ederiz**.

Şiirle yaşıyorsak **onu çok iyi tanırız**.

Yoğunluğu şiir olanlar, onun yani şiirin *görme* ve *fark etme* aşamalarıyla oyalanmaz, doğrudan şiire konarlar.

İşte burada, *farklı disiplinlerin etkileri* şiirdeki açılı ve alanı hem genişletir hem de sıkı tutar.

Günümüzde olduğu gibi.

Düz alanda yürüdüğümüzde önce basit ve gereksiz söylemler çıkar karşımıza.

“Ali’ninki şiir, Veli’ninki değil!”

Ya da,

“O ne kadar şiir yazdığını sansa da övgü ve yergiden başka bir şey ortaya koyamıyor...”

Bu söylemler yüz yıllar öncesinden günümüze evrilerek gelmekte.

Bugün de şiir bu şekilde yol almakta.

Şair, ideoloji ve siyasi yaklaşımı ile aforoz edilebilmekte. Aldığı ya da verilen ödül / ödülleri sorgulanmakta. Bu kimi zaman şiiri besler kimi zamansa ketler.

Ne denirse densin burada makrofaj devreye girer.

Şiir otoritesinin söyledikleri bile makrofaj karşısında silinir gider.

Nedir makrofaj?

Aslında bir tıp (biyoloji- kimya) terimidir.

Makrofaj, şiirin yapı ve içeriğine saldıran, onu yaralayıp ortadan kaldıran tehdit ve tehlikelere yanıt veren güçlü bir özdür (şiir özü). Bir başka deyişle kendine saldıranlara karşı bir duvar ören hatta bu saldıranları tanıyıp onları içine alarak yok eden büyük ve güçlü, öte yandan da uzmanlaşmış bir yapıdır.

Yunanca bir terim olan *makrofaj* iki sözcükle oluşmuş bileşik bir yapıdır.

“Makro” *büyük*, “faj-fajein” de *yemek* anlamına gelir. Bu bileşik sözcük / terim kendisine ve sistemdeki zararlı olan patojen, mikrop, virüs vb. öldürüp yok eden onları yiyen anlamına gelir.

İşte bu makrofaj işleyişle, şiirin çevresindeki zararlılar, “şiir gibi” olup aslında şiir olmayan yapılanmaları ortadan kaldırılır.

Makrofajlar sonradan meydana gelen bir oluşumdur. Her zaman ve durumda ortaya çıkmaz. Önce bekler, gözler,

gözetler ve izler. Herhangi bir tehlike olmadığı sürece olaya müdahale etmez.

Ne zaman ki iş çıkırından çıkmaya başladı, işte o an devreye girer.

Bizler şiir ile ilgili olanları izleyip gözlüyoruz.

Şiirin akışında ufak tefek aksamalar, sapma ve çatışmalar olsa da gidişe odaklanıyoruz.

Herhangi bir tehlike olduğunda önce başka bir sistem (monosit) devreye girer, bulunduğu alandan (kan dolaşımı- şiirin kanı) ayrılarak zarar gören alana sokulur ve makrofaj haline gelmek için bir dizi değişikliğe uğrar.

Şiir zararlıları ve tehlikeli yayılmacılarla mücadele etmek için makrofajlar kendilerini farklı yapılar oluşturmak için değiştirebilir yeteneğine sahiptir.

Böylece makrofajlar şiiri korumak için ortaya çıkan ilk savunmacılardır. Bunlar çok uzun süre ayakta kalabilirler. Tehlikeli olan unsurları hemen tanıyabilirler.

Buradan yola çıkarak Nâzım Hikmet’in şiir gelişimine bakabiliriz.

Önceleri farklı şiir türü ve yapılarıyla ortaya çıkan şair çevresindekiler tarafından çok eleştirilmiş. Onun şiir serüvenindeki makrofaj sistem, belli aşamalardan sonra Nâzım’ın şiirini kendi yoluna sokarak bugüne getirmiştir.

Ayrıca bizden çıkıp bütün dünyanın şairi / şiiri olmuştur.

FERYÂD – I VATAN

*Sisli bir sabahı henüz
Etrafı bürümüştü bir duman
Uzaktan geldi bir ses ah aman aman!
Sen bu feryâd – ı vatani dinle işit
Dinle de vicdanına öyle hükmet
Vatanın parçalanmış bağı
Bekliyor senden ümit*

Nâzım Hikmet, 3 Temmuz 1913

Yıllar sonra Nâzım şiiri kanıyla canıyla yine bütün coğrafyalarda...

SEVİYORUM SENİ

*Seviyorum seni
ekmeği tuza banıp yer gibi
Geceleyin ateşler içinde uyanarak
ağzımı dayayıp musluğa su içer gibi*

*Ağır posta paketini
neyin nesi belirsiz
telaşlı, sevinçli, kuşkulu açar gibi*

*Seviyorum seni
denizi ilk defa uçakla geçer gibi*

*İstanbul’da yumuşacık kararırken ortalık
içimde kımıldayan bir şeyler gibi*

*Seviyorum seni
Yaşıyoruz çok şükür der gibi.*

Nâzım Hikmet

Eyüp EKİNCİ

HÜZNÜN PENCERESİNDEN

Yatağın koynunda gökyüzü
Düşsel şüphede
Aritmik ve ritmik-
Kâbusum kapıda
Yatağa dönük yüzü
Gayet simetrik

Öfkeye durmakta yeryüzü
Yalnızlık depresinde
Epik ve mekanik-
Karanlık kökümde
Bir kıştır güzü
Bitmez bu yenilik

Süzgecinde burkulmakta su yüzü
Aksi yansır ıslak kalbe
Ezik ve silik-
Acıyan merhametinde
Yokuştur düzü
Düşünceler ise melankolik

Hüznümün cesetleri Ay yüzü
Her gece üşür bahçemde
Etnik ve lirik-
Bütün yaşam bedenimde
Ağırdır sözü
Derinlere akar bu süreklilik.

Gülçin Yağmur AKBULUT

PAMUKSU BULUTLAR

Sabahın penceresinde
günümü günaydınlar
hüzünlü bir kanarya

Vazolar dar gelir
yer bulurum gönlümde
bana sunduğu zambağa

İç denizlerime akan
sessiz bir çağlayan
döner durur başımda

Her sabah anımsatır
göz kırpan bir yıldızın
göğümde geçtiğini

Pamuksu bulutlar anlatır
iki arada bir derede yitirdiğim
buz dağlarıyla kurulu
ömrümün hikayesini

Şenol GÜREL

ŞİİRLER

KARAC' III

saplanınca ok yıkılır dağ
kaçamaz karaca
atına almıştır avcı
duyulmaz inleyişler
baş bir o yana bir bu yana
her nala bir damla

kırılmış ök teli
bir ok da bana/ bağrıma

diyesiymiş karac'oğlan

KARAC' IV

hangi tine kıyılrsa
boynuma yatırılır boynu
yüreğim sunak
kanıma karışır soluğu

ol odun yoktur tütünü
il içre yangın yalım
biri berkin biri ethem ile al' ismail
ile ile ile
hangisinden yad eyleyeyim yaşımı

diyesiymiş karac'oğlan

Ahmet UÇAR

PERSONA

mavi bir bildirim sesiyle
doğuyor gün

hemen sahte bir gülümseme
çakıyorum yüzüme

tüm hücrelerimi
kontrol eden parmaklar
sesime dokunurken

çağa uygun bir filtre
seçiyorum tenime
içimi saklamak için

başkaları görmediği sürece
bir hiçim

Yeprem TÜRK

*Vaktiyle bir başka şair şakiyordu derinden
Mahrem ilham gözesi şairin sinelerinden
Meydanın kıyısında usulca şakiyordu bir düş...
Etrafına da bir gün kalas adamlar üşüşmüş,
Sanatçıya yan gözle bakışlırlardı öteden*

*Ve homur homur somurtuyordu o cahil kalabalık
'Sen niye avaz avaz söylüyorsun böyle saçmalık?
Hem, zihnimizi hiç yoktan bulandıra bulandıra
Derdin ne senin? Acayip sözlerin hangi amaca?
Ne sayıklayıp duruyorsun? Bize ne öğretiyorsun
kendinden?
Şaibeli bir büyücü gibi bizi ürkütüyorsun... Neden?
Hoş, bir rüzgâr kadar özgürdür şarkın
Bir o kadar da havai... Kes şunu, sapkın!
Çeviri: Ammar Hasanov*

Puşkin'in gözünde şair ve halkın durumu, bu. Ve birçok şairin toplum ve sosyoloji karşısında genelde hissettiği şeyler bunlar. Turgut Uyar da 'düzenbaz kalabalık' diye bir tabir kullanmıştı aynı nedenden dolayı. Çünkü şair sözü, halkın veya toplumun bir şekilde ritüel, kültür haline getirdiği şeyleri bir çırpıda boşluğa düşürme erkine sahiptir eskiden beri. Burada aslında kalabalığı ürküten şey bir mecaz/doğuş ya da oluş diyebileceğimiz bir anda şairin kendilik halinin dışı vurumudur. Ve bu sayede kendilik hali ile kendini bil ilkesinin çarpışmasıdır. Ve mücadeleden kendilik hali üstün çıkarsa, bu durum, insanları - toplumu eyledikleri filler nedeniyle bir saçmalık durumuna sürükleyebilir. Eğer kendini bil ilkesi öne çıkarsa şairin kendilik ilkesi bir şaibeye ve büyüye dönüştürülerek savuşturulur. Ne hikmetse, tarihte her mecazcının, kendilik halini söylemiş her şairin de başına bunlar gelmiştir. Şair, bu mecaz, bu kendilik hali yüzünden cemaatten, toplumsal alandan tart edilmiş ya da devletten kovulmuştur.

Şiirde 'Kalas adamlar' diye bir tabir geçiyor. Platon örneğin bu kalas adamlardan biri miydi? Elbette değildi? O, şairdeki mecaz kırıntılarının, kendilik halinde gelen deyişin de farkındaydı. O, sadece felsefeyi temsil eden her bekçi Yunanlı gibi toplum düzenine yer etmiş retorik ve ritüellerin bozulmamasını istiyordu. Bu açıdan Ebussuud ile Platon arasında bir fark yok yani. İkisi de şairlerin kendilik hallerini, kendini bil düsturuyla savuşturmaya çalışmıştı. Farklılık sadece birisinin ayağının felsefede diğerinkininse dinde oluşu. Platon, sırf bu kendilik halinin toplumsallığa sızması adına kendilik halinden konuşan şairlere karşı kendini bil ilkesinin bir ferdi olarak felsefi fetva verirken Ebussuud da bir kendini bil taraftarı olarak Yunus'a güya aynı kendilik hali yüzünden dini fetva vermişti. Lakin bir de şu var: Ya şair hem kendilik halini hem de kendini bil düsturunu meczetmişse, Yunus gibi. Ya da Hölderlin gibi.

KARMAKARIŞIK

kadın bedenidir, ana haberlerde parçalara bölünür
kalbimize kan yağar, damarlar yırtılır apış aramızda
aranır vicdan, berbâd imlâlarla sosyal medyada
pürüzlü parmaklarınızı uzatın, uzatın artık toprağa

kafam karmakarışık kar, şık, karış, arma
kundağı gölgeliyor gazze'de petrolün velinîmeti
filme çekiyor merhameti yine *angelina jolie*
göstere göstere gizleniyor insan, yıkıl karşımdan
ey nisan!

Filiz Kalkışım ÇOLAK

GÖLET

şehrin kaldırımlarından süzülen yağmur çiseciklerine
sordum
şirler mi sarhoş yoksa ben miydim
neydi! Böylesi dehlizlerimde yırtılan
karayelin siyah saçlarından bahtıma dolanan...

bir kız çıkıyor
mavi tenli buhranlarımın şeffaf göletlerinden
neye üfleyen soluğu sanki bedenimde üryan sancı
ayak uçlarında canına yandığının şuh mercan kınası
dudakları kiraz ısırtığı emiliminde
yeleleri ipek döken sırttan kendini tan vurgunu düşlere
salan

acı üfleyen dudaklarında ney kıyımları
suçlu kimdi cinayet mahalli sus pus
meşe palamutlarının gizinde duvarlarımın ardında bir ayaz
hilalin hicranından
şafağın usküt duruşlarına damlayan gençliğim
memeleri beline kadar sarkmış gecenin umut kesen
acımasızlığı
serçelerin gözlerine akan kanı damarlarımın
oysa ben seni sormuştum ıslak bakışlarına istanbul'un
menevişlerinde bulurum diye seni yeniden
durdu sağanak kesildi sesi su perisinin
kızılca pıhtısı çözüldü ayaklarından tozak tozak püskürdü
efkâra
kirpiklerinden yakamozların
gardenyalar açan göğün saten süren duruşuna

meğer sevdamin künyesi düşmüş kız kulesinin ak
boynundan
demir atması ondanmış yokluğunun derinliklerime
eğdi başını deniz koynuna sığınan yüreğime
kara kapkara eldivenli bir eldi hatırladığım giderayak,
boğazımı sıkın

içimde kaldı şiirlerim söyleyemedim kırıldı ucu kalemimin
yazmadım
seni devirdiğin yarımalarıma yazdım

KİMLİK-SİZ*1. Kirli*

Bir kız geldi şehre
Bir kız dünyaya gelir gibi geldi şehre
Başınız döndü siz döndünüz kızın gözlerinde
Bir kız sizi kendine döndürdü
Siz kıza döndünüz siz kendinizden döndünüz
Kız oldunuz siz
Siz döne dura kendinizi yitirirken
Kız şehirden gitti
Kız dünyaya geldiği gibi gitti şehirden
Siz kimliksiz kaldınız siz
Siz cinsiyetsiniz kaldınız siz

Bir delikanlı geldi aynalar getirdi güne
Aynalarda soyundunuz insanlığınızdansız
Çıplak kaldınız erdemsiz kaldınız donup kaldınız
İnsansız kaldınız terk edildiniz gün ortasında
Sesiniz aynalarda tutsak kaldı
Kelimesiz elsiz dilsiz kaldınız siz
Bir delikanlı çıkageldi kirli vaktinize
Kirlerinizi dökme dökme çekip gitti bir delikanlı
Siz kişiliksiz kaldınız siz

2. Beyaz

Ben gelsem ben kör ve gönülsüz gelsem
Ben dövene elsiz sövene dilsiz gelsem
İdris Nebi mesleğinde gelsem
Kıyafetler diksem kişiliksiz bedenlerinize
Ellerinizi ellerinize kalbinizi kalbinize versem
Ben gelsem silsem kirlenen zamanı
Ben gelsem insan ünitesine dönseniz siz
Gözünüze kulağınıza dilinize kavuşsanız siz
Ben gelsem özür beklemeden gelsem
Işıklarını yaksam ışıtsam dünyayı
Ben gelsem beyaz perdeler çeksem geçmişe

Bir bebek gelse dünyaya
Gözleri şiir olsa
Eskimiş sözcüklerini bilmese geçmişin
Kirlenmiş zamanları hiç bilmese
Bir bebek gelse güne, bembeyaz gelse
Yitirilmiş kimliklerini kazansa insanlık
Bir bebek gelse dünyaya
Bebek gibi temiz yaşasa
Bebek gibi temiz gitse dünyadan
Temizlense zaman ve insan

GİT

istersen gidebilirsin, ben kendimi toparım
gülüşünle süslenmiş yüzünü de götür

zaten aşk öylece duruyor masamızda
kayıp yanlarım hemhal kuru gül
içimde yağmalanan çocukluğum
beni başladığım yerden düşür
uç versin meme uçlarında dal, iki bölük
öpüşsek de yeşermez ağzımızda biriken yağmur
iyi gelir şarabi avuntular yine de

nereden başlamalı efsunlu masallara
sokaklara inat yangın gülü okşa
üşüyen yerlerimizi, odalar alınmasın
geçiyoruz kıvrımlı yollarından şehvetin
o kapı hâlâ açık sen geldin
talihi açıldı ömrümüzün

Gülsüm IŞILDAR**YOLLARIN TOZLU EGOSU**

Birbirinin içinde kaybolan hayatlar
Acının bütün seslerini gırtlığıma asıyor
Yaldızlı güzelliklerin tutsağı dünya,
Savaşlara gebe şiddetin cüceleştirdiği
Vahşi bir suçlulukla çeliğe iştirken terini,
Bütün yaralı kentlerin düşlerine
Yatırıyor gövdesini...

Tozlu egosunu yolların üstüne seriyor
Sesi yankılanmadığı için
Kalbi boş sandığım sokaklar,
Yaşamı süzerken renklerinden
Olgunlaşmaya yabancı
Şiirin taşını çiğniyorum
Dilimle dişim arasında,
Dil yanınca ateş sönmüyor ve
Ruhumdaki hafiflik asılı kalıyor
Dudak kıvrımlarımda...

Anımsamaya başlıyorum
Hayata baka baka unuttuklarımı
Gerçeğin içime akan soğuk kanında
Kimse kimsenin yerine ölmüyor,
Kişiliğime bir şey katmayanlar
Mutlaka bir şeyler götürüyor ve
Herkes kendi aklını seviyor,
İçimdeki yaraya hayat veren
Habil de, Kabil de aynı bedende,
Yıldızlara sığınan korkularımı
Yoğuruyorum hayatın kaçınılmaz
Devinimlerinde...

Emin ORHAN

İçeri girince herkes ayağa kalktı.

Ben hariç!

Salon oldukça kalabalıktı.

Adımını eşikten attıktan sonra hızını düşürdü, geriye kaykık duran göğsünü hafif öne indirdi. Sol ayağı salonun zeminine basınca bedenindeki bütün yükü burada topladı. Hafif gülümser gibi yaptıktan sonra yüzü pütürlü bir mermere döndü.

İfade ve duygu nötr!

Salondakileri görmek için başını ağır kamera çekimi gibi sağdan sola doğru yavaşça gezdirirken gözünü orta sıranın kenarında oturan kişiye odaklandı.

Yani bana!

Gözleriyle oynamaya başladı.

İçimde o an; fırtınalar, dalgalar, sarsıntılar... neler neler oldu.

Herkes ayakta, ben hâlâ oturuyorum. Yüreğimdeki akıntı ve taşkınlıklar artarken içimde korkunun kıpırtıları!

Bana doğru adım atarken hızla kalktım oturduğum koltuktan. O biraz daha yaklaştı. Yanı başıma gelince suratındaki mermer, ebruli bir tuvale dönüştü.

İstemsiz bir gülümsemeye suratımı gevşettim. Bu, korkunun mu yoksa çaresizliğin bir sonucu mu bilemiyorum, ama biraz daha bıraktım kendimi.

Salondaki bütün kafalar bizim koltuğun bulunduğu yöne çevrildi. Alabildiğine bir sessizlik, dinginlik... Sadece klimanın uğultusu yankılanıyor duvarlarda.

Onunla birlikte salona giren arkadaşları girişteki yerlerinde çivilenmişçesine bekliyorlar. Yüzlerinde anlama dönüşüverecek bir anlamsızlığın belirtisi. Saçları jöleli olan ellerini göbeğinin üstüne koyup parmaklarını kenetleyerek başparmaklarıyla oynuyor. Her iki başparmak iki öne bir arkaya, üç geriye bir öne dönüp duruyor.

Diğeri ellerini önce pantolonun cebine sokup çıkardıktan sonra topluma saygısızlık olmasın diye iki kolunu göğsünde kavuşturunca biraz rahatlamış gibi görüntü verdi. Salondaki bu sanyelik durum onu heyecanlı bir bekleyişe sokmuştu.

Ayağa kalkarken pabucum koltuğun dayanağına çarpınca istemsiz olarak yana eğildim. O, omzumdan tuttu. Dengemi sağladıktan sonra elini uzattı.

Ben de uzattım.

Parmaklarımı sıkıca kavradı. Beş altı kez bir alta bir üste, bir alta bir üste sallayıp bırakırken,

-Seni burada görmek büyük bir mutluluk Emin Bey, deyince derin bir belirsizliğin içinde yüzmeye başladım.

Omzuma dokunup,

- Görüşmeyeli uzun yıllar oldu Emin Bey, adresim ve telefon numaram burada, diyerek ceketinin iç cebinden çıkardığı kartını bana uzattı.

Kartı alırken elimin titrediğini fark ettim, ama belli olmasın diye kolumu iyice gerip kartı cebime koyarken teşekkür ettim.

Yüzündeki ebruli tuval, açık mavi bulutlara dönüştü. Gözlerindeki ışık on kat daha arttı. Gülerek ayrılıp ön sıradaki protokol koltuğuna oturdu. Yanındakiler de diğer koltuklara gömüldü.

Salonun sahne ışıkları yandı. Sunucu konuşmacıların adlarını sırayla okurken onlar da masada adlarının bulunduğu koltuklarda yerlerini aldılar. Sunucu, her konuşmacının kendisine ayrılan sürenin on dakika olduğunu, ikinci turda da

BİZ HAYRAN GÖNÜLLÜYÜZ...

Sen sabahı uyandır sevgilim

Bak bahar geçiyor

Sabahı saran ıtır kokusuyla uyanır bahar

Her yerde bu müthiş koku

Ve ömrümüz güze doğru kucak açar

Gökler gürler

Rüzgârlar uğuldar

Dağlar çatırdar

Denizler gibi durulur hayatlar

Ve sevgilim

İnsan olgunlaştıkça akıllıca yaşar

Biliyorum ki kemâlini bulunca yaşlar

Bana öyle geliyor ki ömür bin yıllık serüveni aşar

Filhakika sevgilim

Biz hâlâ gün ortasında

Sevişen hayran gönüllü çocuklarız

Güne karşı el ele günebakan tarlalarında koşarız

Bir neşeliyiz

Bir kederliyiz

Yarım kalmış yaşamlar gibi

Yaşanmamış aşklar gibi...

beşer dakika daha konuşabileceklerini ve kalan sürede salondakilere söz verileceğini söyledi.

İlk sözü kim aldı? Neler konuşuldu? Her şey belirsizleşti.

Ruhum benimden ayrıldı.

Ben zaten isteyerek gelmemiştim. Arkadaşımın zoruyla katıldım bu etkinliğe...

Programı ilgiyle izleyen arkadaşım, meraktan çatlarçasına arada elime küçük notlar tutuşturarak,

-Sen bu konuşmacıyı nereden tanıyorsun? diye sabırsızlandı.

Yaşadığım bu anlık durumdan iyice gerilmiş olacağım ki, bir saat sonra kendimi evde buldum!

Kapıyı açan eşimi bile fark etmemişim.

Kendimi toparladıktan sonra eşim,

- Sen o adamı nereden tanıyorsun? dedi.

- O kim?

Bugünkü etkinlikte senin yanına gelen konuşmacı, deyince duyusuz biz sesle,

- Sen nerden biliyorsun? dedim.

- Birlikte gittiğiniz Resul az önce telefon edip durumu anlattı.

- Ben bu adamı gerçekten tanımıyorum. Üstelik adımı da söyledi, salona girince doğru benim yanıma geldi...

Ben onu nerden tanıdığımı, ya da onun beni nerden tanıdığımı hâlâ çıkarabilmiş değilim.

Eşim bir kahve yapıp getirdi.

Karşıma geçerek,

- Sen bir psikatriye görün, deyince o adamı anımsadım.

**ÇARPIK DİŞLEŞMENİN YENİ ŞEHİR
DÜZENİ İÇİNDEKİ YERİ**

insan hep yeniden
tekerrür ederek
çekinmeden yine aynı hatadan
doğmak ister annesinden
döneyim diye ben de
kokuşmuş bir su iken akarsuya
dönüştüğüm yere

iki suyun orta yerinde
kaldırdım başımı göğe
fırlatıldım dünyaya övmek pahasına arzı
gayretim bu yöndeydi susacaktım
harf ile tanıştım yazdım efkârı
çünkü her had bildirenin vardır elbet bir mahdudu
derken bir şehir hikâyesinde yerimi alarak
arda alınmayacak sözler ettim
temizlendikten sonra geride kalan
kir gibiydim

sarıldım doğduğum gün
mübarek birtakım olaylar olsun diye anama
belki kutsal bir gecede doğar
ruhum beraat ederdi bu azabı mukaddesten
sonra bir gps yardımıyla sürgüne çıktığım yerlerin
haritasını çıkardım tutunayım diye ben de bir ucuna
dünyanın
düştüm, düşüşümün de haritasını çıkardım
takip sisteminden kaçmış olmalıyım ki bulunamadı
cesedim
uzattım elimi kavramak için insan soyuna
bir telaş haykırarak yükseldi göğe
uzattığım elimin ayasında
parladı
bir yüz bana bakıp
yok dedi bunca kirlle dünyaya
yeni haberler, yok

arınık yaşamaya çalıştım dünyadan
sıyrıldım o soba dumanı içinde kalan evlerden
düşlerimi geçirdim etime
para aldılar bunun için benden
yaşamak boru mu dediler
boru, dedim
hem de uzunca ve içi boş ve köhnemiştir
döndüler ardını bana
o koca resmin
ve görmüş oldum gökyüzünün mavi
insanın derman olmadığını

yürüdüm geçtim sokaklardan
konuşmadan hiç
en çok kendimle

kırıldım, kırılmanın kendisine dönüştüm
sancıdım
ne kadar temiz olursa insan hatadan özge
kirden arı değilmiş bildim →

VAKİTSİZ ÖLEN KUŞLAR

Vakitsiz ölen kuşların hatırına, diri diri yakılmışlığımın,
katlanıyorum bu dünyaya. Bir elim cebimde hep, sigara
çakmağını her an çıkartıp tetiğine basacağım bir silah gibi
sıkıca tutuyorum avucumda.

Dans ettiğim müziği hiç kimse duymuyor. Görüntü
gerçek kabul edildiğinden mi? Görüntü tek boyutlu bir
cisim oysa. Etrafımdaki tüm evren müzikle dans ediyor,
nereden bilsin ahali. Uçuyorum, kuşlara ne hacet!
Yalnızlıktan kalbim duracak. Dans ettiğim için her an
tutuklanabilirim. Kötü bestelenmiş bir senfoni yirmi
birinci yüzyıl. Kıpırdayamıyorum.

Örsle çekiç alev aldı, dördüncü evrede kıyamet.
Sövgülerimin fotoğrafını çekiyor tek boyutlu cisimler.
Tek boyutlu homo sapiens. Sevinçle uçuşan bir arının
üstüne fütursuzca basabiliyor yere konduğu anda.

Nebula olup yeniden doğasım var. Kendi eksenimde
dönmiyorum, kendi eksenimde zıplıyorum adeta.
Hurra!... çekiyor polis pantolonumu alkoyarken. Susku
kaç magnitude?! "Sesimi duyan var mı!!!" Geç kalıyorlar,
bütün askerlerini bekletip. Susku kaç magnitude?...
"Donuyorum! Kurtar baba!" Etrafım iki ayaklı betonlarla
dolu. Kimlik soruyorlar kan vermeden önce. Benimkisi
iks Rh negatif, afedersiniz dünya.

İrzına geçilmiş bir bestenin ortasından yürüyorum.
Devletin şeritlerine basmamaya özen gösterip. İçimden
hiç de dans etmek gelmiyor. Öldürür beni bu yaşama
sevinci. Öfkenin gayri meşru çocuğu o.

"Buradan ne zaman çıkacağım?" "Bu soruyu sormayı
unuttuğunda."

Tutsaklık bir bütünlük arz etmiyor. Yaşam gibi
fragmanlardan ibaret.. Çatısı akan bir yetimhane burası.
Girişinde kelepçeler asılı. Hapşırınca ağzıma vuruyor cadı
avcısı. Trenler tam zamanında varıyor. Eve dönmek
istemiyorum. Balığı suyuna salmak için daha neyi
bekliyorsun? Kaç magahertz atan nabız doğurur şafağı?
Yalnızlıktan kalbim duracak. İsyan çıkar mı çatlayan yer
kabuğundan... Sesimi duyan var mı? Kaç kişi kaldık?
Jiletli tellere takıldı uçurtmam, anne saçımı kes!
Kompulsif bir yörüngede körebe oynarken çaldınız
kapımı. Çıplaktım. Hazırlıksız.

artık yalvarmam
yakarmam hiç
sesimi de etmem
ama yalvarırım

beni kuşların göçüne bağışla
beni sorma, beni bul
beni anla
yazıkla beni son göçün kalanı olarak
beni bana verilen ruha borçla
yaz geceleri yıldızların uzaklığına beni
ya elimden tut ya kolumu al benden

Reha YÜNLÜEL

FOTO REHAİKU [28.09.2024]

yazı dökmüş
de ardına
kısa yollanmış
güzün patikasında
bir gözü bahar
bir gözü

Eyüp Erhun KÖSE

SUSMANIN MÜTHİŞ GÜRÜLTÜSÜ

I.
yalnızlığın terbiyesinden geçtim
ve uzandım incecik teninin atlasına
saf hatta duru olanın. duru çünkü
serilmiş taze çarşafı gecenin
örselediği demirin tavındadır zaman

ah, ne uçarıdır huyları aşkın!
susmanın o müthiş gürültüsüyle
çağıldayan sesine tüneyecek
gagasında tutup getirdiği
o yağmurdan ördüğü okyanusu

dalaz dalaz bir yerlerimden
aniden çiçek tutuyor gelişin
ya sakınmanın eğinde öp beni
ya da göğert rızkımı
okyanuslara açılan kokunda
çok sığ yaslanıyor gövdeme
gitmekler taşıyan gemiler
seğirtirken güneşi arımdan
dağıtılmış saçlarında bulandı
eğilip bakışlarına filizlenen her liman

II.
usumu döven rüzgârlardır -bu aşk
demler beni arındığın yağmurlara
mıh gibi çakılı gövdeme -bu an
serin sularda ayaklarını uzatmış fikrime
sensizliğin ürüdüğü nehri çoktan geçtim
geçtim de vardım teninin yüzyılına.

Ercan ÇAĞIRAN

YENİLMİŞ YÜZÜN TARİHİ

oradan oraya sürükledin yüzünü
yara izleri taşıdın
tarihin tozları uçuşur meydanlara
boşluklara gömdün onu
uslanmaz rüzgâra ve kadınlara
yıktın üstüne yenilmiş kara sayfaların

karanlık ve yaralıdır kuytuların
ilk sokakta gıcırda yalnızlık tenhalaşır kapılar
siyahkâr ruhlar bilir yalnız ve seyyahlar
çünkü şenlik göklerinin altında bir hiçlik
biçimidir onlar
sayıklarlar giz kapılarında uzak bir tanbur gibi
örümcek ağlarının ardındaki
yıldızlar uluyan derin vadiyi

oradan oraya sürükledin yüzünü
sıkıştırdın onmaz çarklar arasına
ordulara ve krallık kapılarına
astığın zafer şarkısıydı
soylu şiirlerdi devrim atlaslarına
tetik seslerinde bir şafak tazeliği

güllerin boynundan süzülen
akşam bahçelerine bir avuç şebnem
bir avuç zar solgun güz kahvelerinde
öyle güzel yenilmiş
ve göç ve dolunay ve ateşten geçmiş
kavimlerden bir koku
sarma tütün gibi çıtırdayan efkârlı türkülerde
hayatbaz hayalbaz bir bahis
günlerin düellosunda gecikmiş
terli avuçları yaşama ve silaha
cılız bir neşe okul bahçelerinden arta kalan
koyu bir kan gibi sızdığı büyük yeminlerin
yüzün
oradan oraya
oradan oraya
dokunaklı, bulanık
bulutlu bir gök
gibi sürüklediğin
yersiz yurtsuz yabancı,
şehirlerde.

Git!
yalnız geyikler bilecek senin indiğin suları
alacaboyunların öptüğü bin gözlü nilüferler
böğürtlenler ve keçi patikalarına dağılacak yorgun tenin
dönülmez sezilmez olur ev içleri tükenir bir gün
ve altın tozları karıştıran bir simyacıdır yeniden
zaman altın bir taç gibi karışır saçlarına
ışıldar, güzelleşirsin serilmeden bıkkın aynalara

aydınlat artık tüm sisli düğümleri
dökülmemiş nehirlerini kurtar o yataktan
selam ve sela
karıştığında semaya
tin ve ten
çözülüşünde birbirinden
yanlış açan bir yapraksın sen de
son güneşi soğuyunca kumlarının.

“ANTİK YUNAN TRAGEDYALARINI OKUMA NOTLARI” KİTABIMIN SUNUŞ YAZISI

Ramis DARA

Bir zamanlar Yunan mitolojisi, Homeros destanları ve antik tragedyalar çevresinde öğrencilik, öğretmenlik, çevirmenlik, radyo metin yazarlığı yapmıştım, hatta 1990’da bir de Fransızca yüksek lisans tezi yazmıştım “*Médée: de la mythologie grecque aux écrivains d’aujourd’hui*” (Yunan Mitolojisinden Günümüz Yazarlarına Medea); ama bu alanlarda kitap yazmak, günümüze ulaşan Antik Yunan tragedyalarını tek tek okuyup incelemek gibi bir düşüncem olmamıştı.

Yaşlılık sularına doğru yol aldığım günlerimi sıkıntısız geçirmek, oyalanmak için 2024 baharında tek tek bu tragedyaları okumaya başladım.

Okumalar sırasında, farkına bile varmadan, yılların getirdiği alışkanlıkla notlar alırken buldum yine kendimi.

Çıkarmakta olduğum şiir dergisi *Akatalpa*’da da şiddetle yazıya ihtiyaç olduğu için bunları derginin birkaç sayısında yayımlayayım bari dedim.

Ömrümün büyük bölümü şairler üzerine incelemeye dayalı eleştirel denemeler yazmakla geçmişti. Bunlar genelde Divandan günümüze uzanan Türk şairleriyle ilgiliydi. Antik Yunan tragedyaları ise, Homeros’un iki kült destanı *İlyada* ve *Odyseia*’dan sonra, ilk şiir örnekleri değil miydi? Dolayısıyla bu yazıları bir şiir dergisinde yayımlamam iyi de olacaktı.

Beri yandan tragedyaları okumaya ve yazmaya devam ettikçe eski yazdıklarım üzerinde de değişiklikler yapıyordum ve bunları dergide yayımladıktan sonra düzeltme şansım yoktu. Ben de bari birbirini izleyen bu kısa yazıları son dokunuşlarını yaptığım haliyle bir kitapta toplayayım, unutulup gitmesinler, topluca bir yerde bulunsun diye kitaplaştırmaya karar verdim.

Antik tragedyaların dünyası bugün bize biraz uzak gibi gelebilir. Ama öyle yakın yerler de var ki şaşırp kalıyoruz. Günümüz Anadolu yaşantısının köklerinden bazılarının orada durup durduğunu görüyoruz.

Örneğin, Euripides’in *Elektra* tragedyasında köyümüzdeki bir gelenek göreneğin kökenini buluyorum: Agamemnon’un yaşlı lalası, eski efendisinin mezarını ziyaret ettiğinde onu “mersin dallarıyla çeviriyor”, süslüyor.

Benim doğup büyüdüğüm Ege dağ köyü Salihli-Kurtututan’da iki dini bayramda mezarların mersinlerle donatılması neredeyse bayram namazı kılmak kadar önemlidir. “Sevaptır. Güzel güzel koksun...” derdik; amma, İslami bir uygulama sandığımız bu göreneğimizin tarihi, meğerse milattan önceki çağlara uzanıyormuş!

Mersinin mikrop kırıcı özelliğinden yararlanmak ve mezardaki ölüye böcek gelmesini önlemek istemişlerdi belki de bu geleneği başlatanlar!

Bu tragedyaların tamamına yakını ilk kez Atina’da sahnelenmiş olsalar da, konuların bir kısmı Ege kıyılarımızda, Ege adalarıyla denizinde geçmekte.

Bunlar, Türkçenin ilk yazılı kaynakları olan Orhun yazıtlarıyla (MS 732 ve 735) karşılaştırılamayacak kadar

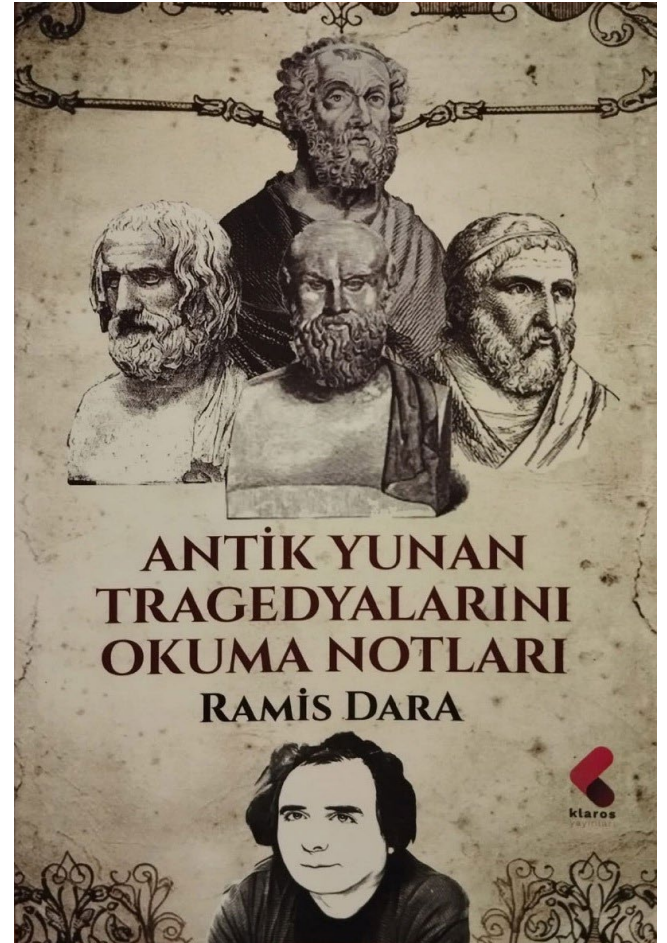
eski çağlarda yazılıp sahnelenmişler. Dünyanın çeşitli yerlerinde yer yer sahnelenmeye de devam ediyorlar.

Oğuz Türklerinin 10-11. yüzyıllardaki hayatlarından kesitlerin aktarıldığı ve 14-15. yüzyıllarda yazıya geçirildiği kabul edilen 12 Dede Korkut hikâyesinden ikisinin konusu, Euripides’in burada okuyup kısaca değerlendirdiğim iki eserinden alınma: “Duha Koca Oğlu Deli Dumrul” hikâyesi Euripides’in *Alkestis*; “Basat’ın Tepegöz’ü Öldürmesi” hikâyesi de *Kyklops* eserinden.

Edebiyat ve özellikle şiir kitaplarıyla ilgili –artık– bu son incelememi, olası bütün eksiklikleri ve hatalarına rağmen, gönül rahatlığıyla bırakıyorum buraya.

Esenlikler diliyorum...

Bursa-Hisariçi, Nisan 2025

Çıktı!

Antik Yunan Tragedyalarını Okuma Notları

Ramis DARA

İnceleme

Klaros Yayınları, Ankara, Nisan 2025

KORKU

Sarı saçlarıyla masum
 Bir altın buğday başağı...
 Yığınlar içinde, binlerce benzeri
 Fakat o eşsiz, bereketin kutlu tanesi.
 Endamının zerafeti yele matuf
 Gözlerinin ışıltısı gece aydan maruf.

Çiftçi onu biçmeye kıyamaz
 Orak kıvrılır da kıvrılır utancından.
 Sular kurağa karşı gelir, o serpinsin diye
 Toprak el verir, o göğe yükselsin diye.
 Çıyan uzaktan izler, o ürkmessin diye
 Kar düşmez üstüne, o üşümesin diye.

Geçerken uçsuz buğday tarlasının
 Yanındaki sonsuza uzanan yoldan.
 Gördüm altın buğday başağını
 Daldım kaldım, onun sihrine kapıldım.
 Uzaklaşıp göremez olunca onu
 Çektim yağız atımın dizginlerini.

Artık gün görmek istemem
 Güneşte parıldayan saçların savrulur tenime.
 Gece olsun istemem
 Ertesi güne uyanamamaktan korkarım.
 Seni bir daha göremeden
 Ölüp gitmekten korkarım.

Uluay Koçak GÜVENER**TULUAT**

insan istediği gibi söyleyemiyor
 istediği gibi yaşayamadığı gibi
 yaşamaksa dert nefes alıp veren çok
 dört nala
 kimisi hasta ama varlık diretiyor
 sağlık yerine
 lüks dileniyor huzur yerine
 ve pırangalanıyor yaşam yerine

BOYUT

Sayfalar dolusu anlattıklarım
 bir de anlatamadıklarım kaldı.
 Karşımda duran
 ve adına yanılıp şaşırıp
 'hayat' dediğiniz iki boyutlu resimden.

Bir köşesine çizdiğiniz
 elma ağacından
 kırmızı yedim ben.
 Tuvallerin dışına taşırdım boyaları.
 Boyumca boyandım.
 Yaşlı bir kadının titrek elleriyle sürdüğü
 ruj ile kaldı dudaklarım.
 Komik ve taşkın,
 tuhaf ve şaşkın.

Çıkrığı koptu kuyuda ipin.
 İçine kaçtım
 resmin içinden kaçtım.

Dar ve dehliz, karanlıkta tünedim.
 Zamanın akıttığı sulara yıkadım yüzümü.
 Patlamada ölen ve kaydı tutulmayan
 maden işçileri gibiydim.
 Anladım ki karanlıktı üçüncü boyut.

Bir başka zamana ertelemek
 ertelenmekti dördüncü boyut.
 Bilemediklerinizi, üçüncü sayfalarda
 dokuzuncu sütunlara manşetlerle yazdınız
 haber değeri taşımayan nakaratlarınızla
 ki siz, sırça köşklerinizin
 medeni bacalarında dumandınız.

Şimdi ben;
 Her gece ellerimle yeniden kurduğum
 kumdan kalelerimi koruyorum
 med-cezirlerinizden..

Yayın Yönetmeni : Ramis Dara

Sahibi ve Yazı İşleri Müdürü : Halim Çiftçi
 Yazışma ve posta kargo adresi : PK 68 16361 Ulucami – BURSA
 E- Posta : akatalpa@hotmail.com
 Yayın Türü : Yaygın süreli yayın. ISSN 1305 – 7685

İsteyen herkes akatalpa sitesinden kâğıt çıkışı alabilir.

Ocak 2000'de Bursa'da Ramis Dara, Melih Elal, Serdar Ünver, Ali Özçelebi ve arkadaşları tarafından kurulan şiir ve eleştiri ağırlıklı aylık edebiyat dergisi
 Akatalpa (www.akatalpa.org), şair ve yazarlarının başışladıkları telifler ve bazı şiir dostlarının katkılarıyla yayımlanmaktadır.